

Odgovornost za ratne zločine i promoviranje tranzicijske pravde

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) prati i izvještava o postupcima u predmetima ratnih zločina koji se vode pred domaćim sudovima i pruža objektivnu i tačnu procjenu kapaciteta i spremnosti pravosudnog sistema na vođenje istrage, krivično gonjenje i presuđivanje u predmetima ratnih zločina na efikasan i ekspeditivan način, uz uvažavanje ljudskih prava. Osim toga, Misija se počela intenzivnije baviti pitanjima tranzicijske pravde, kao procesa komplementarnog sudskom postupku. Srodne programske aktivnosti Misije u ovoj oblasti obuhvataju jačanje kapaciteta, promoviranje transparentnosti, ciljano zagovaranje i tehničku podršku.

Postupci u predmetima ratnih zločina pred domaćim sudovima

Od završetka oružanog sukoba koji se vodio od 1992. do 1995. godine, sudovi i tužilaštva u BiH

vode istražne i sudske postupke u predmetima ratnih zločina. Nakon usvajanja Strategije okončanja rada Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) 2003. godine, specijaliziranim odjelima Suda BiH i Tužilaštva

BiH povjerena je nadležnost za rad na predmetima koji se odnose na ova krivična djela, nakon čega je procesuirano više od 285 predmeta. Imajući u vidu velik broj neriješenih predmeta, Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina u praksu je uvela mehanizme i kriterije za prenošenje vođenja postupka u ovim predmetima, kako bi pravosudnim institucijama na nivou BiH bilo omogućeno da se bave najsloženijim predmetima protiv počinilaca najvišeg ranga, dok bi kantonalna i okružna tužilaštva i sudovi u entitetima i Brčko distriktu BiH nastavili sa procesuiranjem manje složenih predmeta ratnih zločina.

Od 2004. godine, u okviru realizacije Programa praćenja sudskih postupaka, Misija je pratila više od 640 postupaka u predmetima ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida pred sudovima u BiH. Na osnovu

prikupljenih podataka i njihove analize, Misija redovno ukazuje na potrebu za jačanjem kapaciteta i povećanjem efikasnosti sudova i tužilaštava na cjelokupnoj teritoriji BiH i pružanjem adekvatne podrške i resursa, u cilju rješavanja ovih osjetljivih predmeta.

Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina

Procjena da u BiH postoji oko 1.300 preostalih predmeta protiv oko 8.000 potencijalnih osumnjičenih za ratne zločine, u decembru 2008. godine dovela je do usvajanja Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina kao političkog dokumenta, i njene revizije 2020. godine. Kroz cjelokupan proces izrade, usvajanja, provedbe i revizije Državne strategije, Misija se zalagala za uspostavu jasnih i efikasnih mehanizama za ustupanje manje složenih

predmeta sudovima u entitetima, čime bi se pravosudnim organima na nivou BiH omogućio rad na najslabijim predmetima, u skladu sa načelima propisanim Državnom strategijom. U cilju pružanja dodatne podrške utvrđivanju prioriteta i odabiru predmeta koji će biti procesuirani u skladu sa kriterijima propisanim Državnom strategijom za rad na predmetima ratnih zločina, Misija je 2008. godine, uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške, osmislila i izradila bazu podataka neriješenih predmeta. Ova centralizirana baza podataka sa predmetima ratnih zločina u Tužilaštvu BiH omogućava praćenje broja neriješenih predmeta u svakom tužilaštvu, radi lakšeg utvrđivanja vrste i broja predmeta koji će biti procesuirani ili ustupljeni pravosudnim institucijama u entitetima i Brčko distriktu BiH.

Uvođenje programa komunikacije sa javnošću

Nedostatak informacija dostupnih javnosti o pravosudnom sistemu BiH, doveo je do pogrešne predodžbe javnosti u vezi sa procesuiranjem ratnih zločina i sposobnosti domaćeg pravosuđa da postupa u ovim predmetima. Ovakva situacija doprinijela je porastu nepovjerenja građana prema pravosudnom sistemu, što za posljedicu ima nespremnost na saradnju sa sudovima i tužilaštvima, prisutnu čak i među ključnim svjedocima. U cilju pružanja podrške aktivnostima sudova i tužilaštava u oblasti komunikacije sa širom javnosti, Misija organizira redovne sastanke sa akterima iz međunarodnih i domaćih pravosudnih sistema, uključujući tu i predstavnike MKSJ-a, Suda BiH, Tužilaštva BiH te sudije i tužioce iz drugih pravosudnih institucija, predstavnike organizacija civilnog društva te predstavnike medija. Ovi sastanci dobra su platforma za razmatranje načina postizanja veće transparentnosti, kontakata sa zajednicom te podrške žrtvama i svjedocima.

Kroz svoj rad sa organizacijama civilnog društva, Misija stvara pretpostavke za informisanje javnosti o ovim temama i jačanje povjerenja u procesuiranje predmeta ratnih zločina u BiH.

Predmeti u skladu sa Pravilom 11bis

U kontekstu [Strategije okončanja rada Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju](#), MKSJ je ustupio šest predmeta sa deset optuženih organima vlasti BiH, u skladu sa Pravilom 11bis Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a. Na osnovu zahtjeva MKSJ-a, i u skladu sa svojim mandatom, Misija je prihvatila obavezu praćenja i izvještavanja o predmetima ustupljenim prema Pravilu 11bis. U oko 60 izvještaja Misije o ovim predmetima, opisan je tok rada na ovim predmetima, uočeni izazovi, te istaknuti koraci poduzeti u cilju prevladavanja tih izazova. Po završetku procesuiranja zadnjeg predmeta u skladu sa Pravilom 11bis, 2011. godine, Misija je dala ocjenu da je rad na ovim predmetima pokazao sposobnost pravosudnog sistema BiH da procesuiraju predmete ratnih zločina na pravičan i efikasan način, bez obzira na neka problematična pitanja, na koja ukazuju izvještaji Misije.

Vanbudžetski projekti

Zahvaljujući velikodušnoj podršci međunarodnih partnera, Misija je provela niz vanbudžetskih projekata, kojima se daje doprinos ostvarenju temeljnih programskih ciljeva Misije u oblasti unapređenja procesuiranja ratnih zločina i okončanju de facto nekažnjivosti za zločine genocida, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine. Od 2009. godine, uz podršku vlada Francuske, Grčke, Norveške, Švicarske i Velike Britanije, Misija je provodila projekt Jačanje kapaciteta i provedba naslijeđa (CBLI), čiji je cilj bio uvažiti stvarne potrebe praktičara, te uspostaviti

mehanizme koji će domaćim pravosudnim praktičarima, praktičarima MKSJ-a i onima iz država regije, omogućiti da međusobno surađuju na održiv način. U periodu od 2014. do 2017. godine, zahvaljujući sredstvima Velike Britanije, Sjedinjenih Američkih Država, Švicarske, Njemačke, Norveške, Italije i Austrije, Misija je provela Projekt jačanja kapaciteta za procesuiranje ratnih zločina u cilju usavršavanja i osposobljavanja tužilaca, sudija, branilaca i istražitelja. Projekt Jačanje vladavine zakona poboljšanjem procesuiranja ratnih zločina u BiH, finansiran sredstvima Velike Britanije u periodu od 2018. do 2020. godine, realiziran je u cilju otklanjanja trajnih sistemskih izazova u Posebnom odjeljenju za ratne zločine Tužilaštva BiH, utvrđenih u izvještaju pod nazivom: "Procesuiranje ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini" iz 2016. godine, čiji je autor sutkinja Joanna Korner. U okviru navedenog Projekta formirana je elektronska arhiva dokaza pri Posebnom odjeljenju za ratne zločine Tužilaštva BiH. Projekt je završen objavljivanjem drugog izvještaja sutkinje Korner 2020. godine, pod naslovom: "Unapređenje procesuiranja predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini". Trenutno, Misija provodi Projekt praćenja procesuiranja ratnih zločina finansiran sredstvima Evropske unije, pokrenut 2014. godine u cilju pravičnog i učinkovitog procesuiranja predmeta ratnih zločina.

Tematski izvještaji o procesuiranju predmeta ratnih zločina

Izvještajima koje je Misija objavila u periodu od 2012. godine na temu procesuiranja ratnih zločina, javnosti se pružaju na uvid podaci prikupljeni realizacijom sveobuhvatnog programa praćenja sudskih postupaka. Time su obuhvaćena i tri izvještaja

o ostvarenom napretku i uočenim izazovima u procesuiranju predmeta seksualnog nasilja u oružanom sukobu, kako slijedi: [„Borba protiv nekažnjivosti za seksualno nasilje u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini: Postignuti napredak i izazovi“](#) iz 2014. te 2015., te sveobuhvatan izvještaj: [„Postizanje pravde za žrtve seksualnog nasilja u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini: napredak ostvaren pred sudovima u BiH od 2014. do 2016. godine“](#) (2017).

Više izvještaja Misije bilo je posvećeno realizaciji i stepenu provedbe Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina. U izvještaju pod naslovom: [„Zapažanja o Državnoj strategiji za rad na predmetima ratnih zločina i Nacrtu revidirane strategije iz 2018. godine, uključujući predmete „kategorije A“ Pravila puta“](#) iz 2018. godine, Misija je analizirala prijedlog Revidirane Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina, dok tematski izvještaj Misije o procesuiranju ratnih zločina pod naslovom: [„Upravljanje predmetima ratnih zločina u postupku pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine“](#) (2019.), analizira specifične izazove u prioritizaciji pravno i činjenično složenih predmeta ratnih zločina u skladu s Državnom strategijom. Najnoviji izvještaj objavljen 2022. godine pod naslovom: [„Utrka s vremenom: Napredak i izazovi u provedbi Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina Bosne i Hercegovine“](#), pruža analizu sistemskih izazova u procesuiranju predmeta ratnih zločina pred domaćim pravosuđem u kontekstu Revidirane strategije za rad na predmetima ratnih zločina. Misija također redovno objavljuje [godišnji pregled](#) osnovnih informacija, u kojem se iznosi statistički pregled procesuiranja predmeta ratnih zločina.

Za više informacija skenirajte QR kod.

